

Dokument nr. 8:61

(2006-2007)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene André Oktay Dahl, Elisabeth Aspaker og Bent Høie

Representantforslag fra stortingsrepresentantene André Oktay Dahl, Elisabeth Aspaker og Bent Høie om å legge til rette for økt analysekapasitet for DNA, styrket nasjonal kompetanse og økt oppklaring av kriminalitet

Til Stortinget

BAKGRUNN

Forslagsstillerne ønsker en utvidelse av DNA-registeret for å oppklare mer vinningskriminalitet, grovere organisert kriminalitet, samt gjengkriminaliteten som man har sett utvikle seg over tid. Dette er viktig for at folk skal føle trygghet i sine lokalsamfunn. På tross av at også justisministeren ved en rekke anledninger har understreket behovet for en slik utvidelse av DNA-registeret, har ikke Regjeringen utformet en politikk for hvordan man skal håndtere det økte prøvetilfanget som forutsettes analysert i en situasjon hvor behandlingstiden allerede er uakseptabelt høy.

Forslagsstillerne ser det derfor som nødvendig at Stortinget inviteres til å diskutere på hvilken måte DNA-tjenester skal organiseres for fremtiden, med sikte på å legge til rette for at nasjonal kompetanse og kapasitet innen DNA-tjenester styrkes, at det legges til rette for at også akkrediterte private aktører kan analysere DNA, samt at forholdet til anskaffelsesregelverket avklares.

Ot.prp. nr. 19 (2006-2007) om lov om endringer i straffeprosessloven (utvidelse av DNA-registeret), er oversendt Stortinget og skal etter planen behandles høsten 2007.

Denne utvidelsen av politiets DNA-register vil kunne medføre store muligheter når det gjelder å oppklare mer kriminalitet, men proposisjonen sier in-

genting om *hvem* som skal gjennomføre DNA-analyser til det utvidede DNA-registeret. En grunnleggende forutsetning må være at det foreligger kapasitet til å håndtere det økende behovet for analysetjenester denne utvidelsen vil medføre. Rettsmedisinsk institutt (RMI) har i dag opptil flere måneders behandlingstid på referanseprøver, mens brukerne trenger å få utført dette på langt kortere tid, i pakt med hva som er praksis i land det er naturlig å sammenlikne seg med. Dette går ut over fremdriften i politiets etterforskning og kan medføre tap av bevis. Utvidelsen av DNA-registeret vil kunne medføre behov for over 40 000 analyser, dvs. langt flere enn det RMI med dagens saksbehandlingstid og store administrasjonskostnader greier å håndtere (se også rapport til Politidirektøren 2006).

Forslagsstillerne er av den oppfatning at det må legges til rette for at flere aktører kan utføre denne type analysearbeid i pakt med f.eks. politiets ønske. Dette er viktig for å sikre økt kapasitet og bedre rettsikkerhet. Forslagsstillerne er videre av den oppfatning at RMIs monopolstilling kan virke til skade for brukerne av deres tjenester ved at eksempelvis politiet vil måtte varetektsfengsle unødvendig lenge i påvente av analyseresultater, og at sektorens samlede ressurser således nyttes lite effektivt i forhold til å oppklare mer kriminalitet. I tillegg er det viktig å legge til rette for "second opinions" gjennom bruken av flere aktører for å motvirke tendensene til faglig monopol, som i verste fall kan medføre feilaktige domfellelser. Slik forslagsstillerne oppfatter det, kan flere aktører således bidra til større rettssikkerhet. Det legges til grunn at dagens regelverk for personvernhen-syn og kriteriene til hva og hvem som kan bestille analysetjenester, sikrer den nødvendige kontroll med denne virksomheten, slik at eventuell motstand mot å legge til rette for flere aktører reelt sett ikke kan begrunnes med fare for f.eks. tap av anonymitet mv.

Forslagsstillerne understreker at dette er av stor rettsikkerhetsmessig betydning når man åpner for større bruk av DNA-analyse og påpeker betydningen av at det stilles korrigerende spørsmål på faglig grunnlag til konklusjoner som trekkes fra disse analysene. Forslagsstillerne viser også til at man har praksis for at utlendingsmyndighetene overlater analysearbeid til private utenlandske aktører i utlendingssaker, og legger til grunn at det offentlige uansett skal beholde bestilleransvaret.

Det er også et selvstendig poeng å sikre nasjonal kompetanse og kapasitet på området, noe RMIs til dels negative holdning til samarbeid med private analyseinstitutter kan bidra til å motvirke. Et nytt rettsgenetisk laboratorium er nylig etablert i Norge. GENA er et analyseinstitutt som ble etablert 1. oktober 2005 med det formål å imøtekomme et voksende behov for rettsgenetiske analyser i strafferettspleien og hos private. Som det første norske laboratorium ble GENA i 2006 akkreditert for rettsgenetiske analyser. I tillegg er GENAs ansatte akkreditert for faglige vurderinger og fortolkninger av DNA-profiler til identitetsformål. Til sammenligning er RMI *ikke* akkreditert. GENA benytter den nyeste teknologien innen fagfeltet, og utfører analyser på få dager. I tillegg kan laboratoriet motta anonymiserte DNA-prøver, slik at konfidensialiteten opprettholdes. Laboratoriet oppfattes som en databehandler, og er således ikke i konflikt med dagens praksis.

Forslagsstillerne viser også til initiativet fra Universitetet i Tromsø (UiT) og Universitetssykehuset Nord-Norge om etablering av et rettsgenetisk laboratorium i Tromsø. Laboratoriet skal bygge på kompetansen til Det medisinske fakultet ved UiT, og kan fylle rollen som referanselaboratorium, bidra til økt beredskap og konkurranse som kan stimulere effektivitet og faglig utvikling. Planene for et slikt laboratorium ble presentert for Hareide-utvalget september 2006.

Raske analyser gir bedre rettssikkerhet. Årsaken til RMIs lange saksbehandlingstid er trolig flersidig. En reell monopolstilling sikrer ikke den nødvendige fleksibilitet. Det manglende skillet mellom leveranser av tjenester til dem som tross alt er kunder på den ene siden og forskningsvirksomheten som RMI bedriver på den annen side, bidrar til manglende tilpassingsdyktighet. Regjeringen bør uansett og på prinsipielt grunnlag vurdere å skille ut RMIs tjenesteproduksjon med sikte på å tilby et langt mer kundevennlig produkt i dag i form av økt kapasitet til langt lavere administrasjonskostnader. Primært bør Regjeringen sørge for at flere aktører som for eksempel GENA gis mulighet til å tilby sine tjenester til politi og påtalemyndighet under forutsetning av at det etableres betryggende kontrollmekanismer. Forslagsstillerne foreslår at retningslinjene i Recommendati-

on No. 92 (1) fra Ministerkomiteen også i Norge legges til grunn ved godkjenning av analyselaboratorier.

Forslagsstillerne har merket seg justisminister Knut Storbergets svar på spørsmål nr. 168, datert 7. november 2006, vedrørende rapport fra politidirektøren overlevert Justisdepartementet fra DNA-prosjektet samme dag, samt svar på spørsmål nr. 1135 (2005-2006) hvor Regjeringen utfordres på spørsmålet om hvordan den har tenkt å redusere analysetiden som foreligger før utvidelsen av DNA-registeret, og ikke minst hvordan den har tenkt å legge til rette for den nødvendige kapasitetsøkningen som må følge når antallet analyser øker ved utvidelsen av registeret. Forslagsstillerne viser til at Regjeringen avviste forslag om å øke kapasiteten ved behandlingen av Innst. S. nr. 4 (2006-2007) fra justiskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2007, kapitler under Justis- og politidepartementet mv. (rammeområde 5), og ikke har lagt inn midler til økt analysekapasitet til det området som ifølge Regjeringen selv er en av de viktigste premissene for å oppklare flere voldtektssaker, hverdagskriminalitet, organisert kriminalitet mv. Finansiering av tilvekst av flere laboratorier i offentlig regi vil innebære å finansiere investeringer og drift, i tillegg til å betale for DNA-tjenestene. Ved å benytte andre, kvalifiserte leverandører løses kapasitetsbehovet, analysekostnadene vil reduseres og strafferettspleien vil bli mer effektiv. I Storbritannia er det ni laboratorier, private i tillegg til et statlig aksjeselskap, som leverer til det nasjonale DNA-registeret.

Forslagsstillerne viser til at rapporten fra det såkalte DNA-prosjektet er til dels svært mangelfull og bærer preg av å ville etterkomme bestemte politiske signaler. Dette innebærer at politiske myndigheter kommer i en tvangssituasjon i forhold til RMIs ønske om økte ressurser uten at det synliggjøres hvorfor kostnadene ved RMI er så vidt høye som de er. Fokuset er videre rettet mot et ønske om å samle av RMI og Divisjon for rettstoksilogi og rusmiddelforskning uten klare faglige begrunnelser. Eksempelvis beskrives det under pkt 7.1.3 hvorledes "for lite prøvetilfang" er blant årsakene til RMIs lange saksbehandlingstid, noe som må sies å være en noe spesiell årsakssammenheng. Videre beskrives det som "tvilsomt" at private ønsker å bidra i særlig grad, samt at beskrivelsen gitt av etablerte private analysemiljø overhodet ikke er dekkende for virksomheten som drives. I tillegg er rapporten upresis på hva som egentlig ligger i Rekommandasjon No. R. (92) 1 fra Ministerkomiteen av 1. februar 1992 i forhold til kravene som bør settes til analyselaboratorier. Rapportens utlegning av frykten for at eksisterende offentlige fagmiljøer forvitrer eller forsvinner ved at man åpner for å nytte tilgjengelig analysekapasitet utenfor RMI, er heller ikke basert på faglig dokumentasjon eller erfaring fra de land hvor staten ikke har sett det

som et statlig ansvar å subsidiere et laboratorium som ikke drives konkurransedyktig. Denne problemstillingen har også relevans i forhold til det norske anskaffelsesregelverket.

Forslagsstillerne ser det som nødvendig at Stortinget inviteres til å diskutere på hvilken måte DNA-tjenester skal organiseres for fremtiden.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at nasjonal kompetanse og kapasitet innen DNA-tjenester kan styrkes.
2. Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at kun akkrediterte laboratorier utfører DNA-analyser, og at det legges til rette for at også akkrediterte private aktører kan analysere DNA.
3. Stortinget ber Regjeringen avklare forholdet til anskaffelsesregelverket hva angår DNA-tjenester.

29. mars 2007

